

V projektu PIRLS byly předem definovány čtyři úrovně čtenářské gramotnosti: nízká, střední, vysoká a velmi vysoká. Tyto úrovně byly vymezeny minimálním počtem bodů na celkové škále čtenářské gramotnosti a pro každou z nich byly na základě analýzy žákovských odpovědí přesně stanoveny odpovídající čtenářské dovednosti. Každý žák je podle dosaženého počtu bodů zařazen do jedné z úrovní.

Žáci na nejvyšší úrovni jsou výborní čtenáři ovládající velmi složité čtenářské dovednosti, které jim umožňují úspěšně zpracovávat a využívat informace. Žáci na nejnižší úrovni ovládají pouze nejjednodušší čtenářské dovednosti. Dokážou vyhledat v textu explicitně uvedenou informaci, avšak neumí získané informace propojovat a dále využívat. Podrobný popis jednotlivých úrovní přinášíme v příloze 1.

Z údajů v tabulce 2.1 vyplývá, že v Singapuru a Rusku je více než čtvrtina žáků schopna řešit čtenářské úlohy nejvyššího stupně obtížnosti. Za nimi následují žáci Severního Irsku, Irsku, Polska, Anglie a Bulharska, kde se nachází na velmi vysoké úrovni zhruba 20 % žáků. V České republice dosáhlo velmi vysoké úrovně 10 % žáků. Zhruba 3 % českých žáků 4. ročníku svými dovednostmi nedosáhla ani na nízkou úroveň čtenářské gramotnosti. Jedná se o žáky, kteří neovládají základní čtenářské dovednosti a mohou mít problémy ve svém dalším rozvoji a vzdělávání. Ve srovnání s průměrem vybraných zemí uvedených v tabulce 2.1 má Česká republika o něco více žáků na střední a vysoké úrovni a o něco méně žáků na nízké a velmi vysoké úrovni. To znamená, že má na jednu stranu relativně nižší podíl slabých žáků, ale na druhou stranu také poměrně málo vynikajících žáků, kteří ovládají dovednosti nejvyšší úrovně.

Porovnáme-li zastoupení žáků na jednotlivých úrovních podle pohlaví, má Česká republika o něco vyšší podíl chlapců na nízké úrovni a pod ní a o něco vyšší podíl dívek na dvou nejvyšších úrovních. Rozdíly mezi dívkami a chlapci v ČR však nejsou velké.

Metodika projektu PIRLS umožňuje sledovat v zemích, které se zúčastnily předchozích cyklů šetření, změny v zastoupení žáků na jednotlivých úrovních v průběhu času. Z dvaceti zemí, které se zúčastnily šetření PIRLS v roce 2001 i v roce 2016, došlo za uplynulých 15 let v jedenácti zemích (včetně České republiky) ke statisticky významnému zvýšení podílu žáků na nejvyšší úrovni čtenářské gramotnosti a ve dvou zemích (Nový Zéland a Francie) se podíl žáků na nejvyšší úrovni snížil.

Obrázek 2.1 Porovnání zastoupení českých žáků na čtyřech úrovních čtenářské gramotnosti v letech 2001, 2011 a 2016

